

Събиране на доказателства - Хърватия

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1 Тежест на доказване
  - 1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?
  - 1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?
  - 1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?
- 2 Събиране на доказателства
  - 2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?
  - 2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?
  - 2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?
  - 2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?
  - 2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на вещи лица?
  - 2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?
  - 2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?
  - 2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?
  - 2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?
  - 2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?
  - 2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?
  - 2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?
- 3 Преценка на доказателствата
  - 3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?
  - 3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

1 Тежест на доказване

1.1 Какви са правилата във връзка с тежестта на доказване?

Правилата относно събирането на доказателства и представянето, избирането, събирането, разглеждането и преценката на доказателствените средства се съдържат в членове 219—276 от Гражданския процесуален закон (*Zakon o parničnom*

postupku) (*Narodne novine* (NN; Държавен вестник на Република Хърватия) № 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 и 70/19) (наричан по-нататък „ГПЗ“).

Общото правило е, че всяка страна трябва да изложи фактите и да представи доказателствата, на които се основава нейното искане или с които се оспорват изявленията и доказателствата на насрещната страна, което означава, че при събирането на факти и представянето на доказателства в хърватското (гражданско) процесуално право преобладава принципът на състезателното начало.

Ето защо всяка страна трябва да докаже истинността на изявленията относно съществуването на факти, които са благоприятни за нея и на които се основават нейните искания (и възражения), освен ако не е предвидено друго по закон.

По правило съдът има право да установява само фактите, на които страните се позовават, и да разглежда само доказателствата, представени от страните. По изключение съдът има право (и е задължен) да установява факти, на които страните не се позовават, и да събира доказателства, които страните не са представили, и то само ако подозира, че се касае за недопустими действия на страните (т.е. ако подозира, че страните имат за цел да предявят искания, които са неоснователни).

Ако въз основа на представените доказателства съдът не може да установи даден факт със сигурност (член 8 от ГПЗ), той ще вземе решение относно съществуването на този факт, като приложи правилата относно тежестта на доказване.

1.2 Съществуват ли правила, които освобождават някои факти от необходимостта да бъдат доказвани? В кои случаи? Възможно ли е да се обори определена правна презумпция чрез представяне на доказателства?

Трябва да се представят доказателства за всички факти от значение за постановяването на решение.

Не е необходимо да се доказват факти, които са признати от страната пред съда в хода на производството, но съдът може да разпорежи да се представят доказателства и за тези факти, ако счита, че с признаването им страната се опитва да предяви искане, което е неоснователно (член 3, ал. 3 от ГПЗ).

Правните норми също не подлежат на доказване, тъй като за тях се прилага правилото, че съдът познава закона (*iura novit curia*).

Не е необходимо да се доказват факти, които са общоизвестни. Допустимо е да се докаже обаче, че даден факт не е общоизвестен.

Факти, чието съществуване се презюмира по закон, не е нужно да бъдат доказвани, но може да се докаже, че те не съществуват, освен ако не е предвидено друго по закон. Съответно, правилата относно оборимите презумпции (*praesumptiones iuris*) улесняват доказването, тъй като страната, която се позовава на правно релевантен факт, не трябва да доказва пряко истинността на твърденията си, почиващи на съществуването на този факт; достатъчно е да се позове на общата правна норма, включена в оборимата презумпция. За сметка на това страна, която твърди, че общата норма на оборимата презумпция не може да се приложи по делото, трябва да го докаже.

Съществуват обаче случаи, в които правото не допуска да се доказва, че факти, които се предполагат по закон, не съществуват (*praesumptiones iuris et de iure* — необорими презумпции), и тогава съдът е задължен да заключи, че въпросният правно релевантен факт съществува.

1.3 До каква степен съдът трябва да е убеден в даден факт, за да го използва за обосноваване на решението си?

Съдът трябва да добие убеждение в съществуването или несъществуването на фактите, от които зависи прилагането на закона. В ГПЗ няма изрични разпоредби относно вероятността, но степента на вероятност следва да се увеличава пропорционално на значението на действието, което трябва да се предприеме, като се вземат предвид етапа на производството, на който се разглежда и решава конкретен процесуален въпрос, както и процесуалните последици от обявяването на конкретни факти за съществуващи или несъществуващи.

Съгласно общото правило относно свободната преценка на доказателствата съдът решава по собствено убеждение кои факти приема за доказани, като се основава на добросъвестна и внимателна преценка на всички доказателства, взети поотделно и в своята цялост, и като взема предвид резултатите от цялото производство.

2 Събиране на доказателства

2.1 За събирането на доказателства винаги ли е необходимо искане от страна по делото или в някои случаи съдията може да събере доказателства по собствена инициатива?

Както беше посочено по-рано, хърватското (гражданско) производство е предимно състезателно, което означава, че страните могат да събират факти и доказателства по собствена инициатива, а съдът има право да установява факти, които не са изложени от страните, и да събира доказателства само ако предполага, че страните възнамеряват да предявят искания, които са неоснователни (член 3, параграф 3 от ГПЗ).

2.2 Какво следва, след като събирането на доказателства по искане на страна по делото бъде допуснато?

Съдът решава кои от предложените доказателства трябва да бъдат събрани, за да бъдат установени основните факти.

Ако съдът допусне предложените от страните доказателства, той по правило пристъпва към събирането им.

В спорове, които се разглеждат от съдебен състав (*vijeće*), доказателствата се събират от съдебния състав в хода на основното заседание. Ако са налице основателни причини обаче съдебният състав може да реши, че определени доказателства трябва да бъдат събрани от председателя на състава или от съдия от замоления съд (замоленият съдия). В този случай в хода на основното заседание се прочита на глас протоколът от събирането на доказателствата.

Едноличният съдия или председателят на съдебния състав провежда основното заседание, изслушва страните и разглежда доказателствата, но съдът не е обвързан от решенията относно провеждането на заседанието, което означава, *inter alia*, че той не е обвързан от решението за допустимостта или недопустимостта на предложените от страните доказателства.

2.3 В кои случаи съдът може да отхвърли искане на страна по делото за събиране на доказателства?

Съгласно ГПЗ съдът отхвърля предложените доказателства, които счита, че нямат отношение към делото, като аргументира отхвърлянето им.

В ГПЗ не се съдържат специални разпоредби относно възможността за отхвърляне на недопустими доказателства или на такива, които не могат да бъдат събрани по ефективен по отношение на разходите начин. Въпреки това в спорове пред общински (районен) съд (*općinski sud*) с цена на иска до 10 000 хърватски куни и в спорове пред търговски съд (*trgovački sud*) с цена на иска до 50 000 хърватски куни, ако съдът счита, че установяването на факти, важни за решаването на спора, ще доведе до несъразмерни затруднения или разноски, той може да вземе решение относно съществуването на такива факти като извърши свободна преценка на представените от страните документи и техните показания, стига съдът е събрал доказателства чрез изслушване на страните.

В разпоредбите на ГПЗ се предвижда също така срок, в който страните трябва да изложат всички факти и да предложат доказателства за тях. В гражданско производство по общия ред всяка страна е длъжна да изложи в исковата молба и в отговора на исковата молба, или най-късно в подготвителното заседание, всички факти, които обосновават искането ѝ, да посочи доказателствата, необходими за установяване на фактите, които е представила, и да обяви своята позиция относно твърденията на ответната страна и посочените от нея доказателства. В хода на основното заседание страните могат да представят нови факти и да сочат нови доказателства само когато не по своя вина не са били в състояние да ги предоставят или посочат преди приключването на предишната фаза на производството.

Съдът не взема под внимание нови факти и доказателства, които по вина на страните са посочени или представени едва в хода на основното заседание.

За повече информация относно доказателствата и събирането на доказателства в рамките на процедурата за искове с малък материален интерес, вж. информационния лист, озаглавен „[Искове с малък материален интерес — Република Хърватия](#)“.

2.4 Какви са различните видове доказателствени средства?

В ГПЗ се предвиждат следните доказателствени средства: съдебни огледи, писмени доказателства, изслушване на свидетели, вещи лица и изслушване на страните.

2.5 Какви са начините за снемане на свидетелски показания и различават ли се те от средствата, използвани за снемане на експертни заключения? Какви са правилата във връзка с представянето на писмени доказателства и експертни заключения/становища на вещи лица?

Свидетел е всяко физическо лице, което е в състояние да даде информация за факти, подлежащи на доказване.

Свидетелите се изслушват поотделно и без присъствието на други свидетели, които предстои да бъдат изслушани по-късно, и са задължени да отговарят устно.

Най-напред на свидетеля се напомня, че е задължен да казва истината и че не трябва да пропуска нищо. След това го предупреждават за последиците от даване на неверни показания. Освен това на свидетеля винаги се задават въпроси относно начина, по който се е запознал с фактите, за които свидетелства.

Вещото лице трябва да притежава същите качества като свидетеля, т.е. то трябва да бъде способно да наблюдава, да запомня и да разказва, но освен това трябва да притежава и специализирани познания.

Някои вещи лица се призовават от съда и трябва да се явят пред него, за да представят своите констатации и заключение.

В този смисъл задачата на вещите лица предполага изготвянето на констатации и заключение. Съдът определя дали вещото лице ще представи своите констатации и заключение устно, по време на съдебното заседание, или ще ги представи в писмен вид преди него. Съдът определя срок за представянето на писмени констатации и заключение, който не трябва да е по-дълъг от 60 дни.

Вещите лица винаги трябва да мотивират заключението си.

Съдът предоставя на страните писмените констатации и заключението не по-късно от 15 дни преди заседанието, на което те ще бъдат обсъдени.

В ГПЗ не се прави разграничение между процедурите за изслушване на свидетели и за изслушване на вещи лица, и следователно не се определят каквито и да било специални процесуални разпоредби.

Във връзка с писмените доказателства страните сами трябва да представят документа, на който се позовават, като доказателство за тяхното твърдение.

Счита се че документ, който е издаден в определена задължителна форма от държавен орган, действащ в рамките на своите функции, и документ, издаден в същата тази форма от юридическо или физическо лице, действащо при упражняване на публичните си правомощия, възложени му по закон или основана на закона уредба (публичен документ), доказва истинността на обстоятелството, което се удостоверява или регламентира с него.

Други документи имат същата доказателствена сила, ако съгласно специални разпоредби тяхната доказателствена сила е равна на тази на публичните документи.

Допустимо е да се доказва, че фактите, посочени в публични документи, са неверни или че документът е изготвен неправилно.

Ако съдът се съмнява в автентичността на документа, той може да поиска от органа, който се предполага, че го е издал, да изрази становището си относно това.

Ако в международно споразумение не е посочено друго, чуждестранните публични документи, които са надлежно заверени, имат същата доказателствена сила като публични документи, издадени от националните органи при условията на реципрочност.

В ГПЗ са определени и правила относно задължението за представяне на документи, в зависимост от това, дали документът се държи от страната, която е призована, от ответната страна, от публичен орган или организация, която изпълнява публични правомощия, или от трето лице (физическо или юридическо лице).

2.6 Има ли доказателствени средства, които се ползват с по-голяма доказателствена сила от други?

Съгласно общото правило относно свободната преценка на доказателствата, приложима в хърватското (гражданско) процесуално право, съдът решава по собствено убеждение кои факти приема за доказани, като се основава на добросъвестна и внимателна преценка на всички доказателства, разгледани поотделно и в своята цялост, и като взема предвид резултатите от цялото производство.

Следователно няма правило, съгласно което някои доказателствени средства са с по-голяма тежест или значение от други, въпреки че на практика документите се считат за по-надеждни (но не по-важни) от другите доказателства (свидетели, изслушвания).

2.7 За доказването на определени факти, задължително ли е използването на определени доказателствени средства?

Не, в ГПЗ не се посочва, че определени доказателствени средства се считат за задължителни за установяване на дадени факти. Съгласно принципа за състезателното начало страните имат право да посочат доказателствени средства и съдът преценява кои от представените доказателствени средства да приеме за целите на установяването на съответните факти.

2.8 По закон свидетелите длъжни ли са да дадат показания?

Всяко лице, призовано като свидетел, е задължено да се яви в отговор на призовката и трябва да свидетелства, освен ако съгласно ГПЗ не е предвидено друго. Ето защо даването на показания е общо задължение на всяко лице и предполага задължение за явяване в съда, даване на показания и казване на истината. Свидетели, които поради старост, заболяване или тежки физически увреждания не могат да се явят в отговор на призовка, се изслушват в собствения им дом.

2.9 В кои случаи те могат да откажат да свидетелстват?

Не се допуска изслушване в качеството на свидетел, когато това ще наруши задължението на лицето за поверителност по отношение на държавни или военни тайни, освен ако компетентният орган не го е освободил от такава отговорност.

Свидетел може да откаже да даде показания:

- относно нещо, което страна по делото му е доверила в качеството му на нейн упълномощен представител;
- относно нещо, което страна по делото или друго лице е признало на свидетеля, в качеството му на религиозен изповедник;
- относно факти, които са станали известни на свидетеля, в качеството му на адвокат, лекар или при изпълнение на друго призвание или друго занятие, ако съществува задължение за запазване на поверителност относно наученото при изпълнението на това призвание или занятие.

Едноличният съдия или председателят на съдебния състав уведомява тези лица за възможността да откажат да дадат показания.

Свидетелят може да откаже да отговори на отделни въпроси, ако има законосъобразна причина за това, по-специално когато отговорите на тези въпроси биха го опозорили, биха му причинили сериозни материални щети или биха станали причина за подвеждането под наказателна отговорност на лицето или негови възходящи или низходящи роднини по права линия, до всяка степен, или по съребрена линия до трета степен, включително неговия съпруг/а или роднини по сватовство до втора степен, дори ако бракът е прекратен, и неговият настойник или повереник, осиновител или осиновено дете.

Едноличният съдия или председателят на съдебния състав уведомява свидетеля, че може да откаже да отговаря на зададените му въпроси.

2.10 Може ли лице, което откаже да свидетелства, да бъде санкционирано или принудено да даде показания?

Да, възможно е. Ако свидетел, който е редовно призован, не се яви, без да даде обяснение, или ако такъв свидетел напусне без разрешение или някаква основателна причина мястото, където трябва да бъде изслушан, съдът може да разпорежи принудителното му довеждане за негова сметка и може да му наложи парична глоба в размер от 500 до 10 000 хърватски куни.

Ако свидетелят се яви и откаже да даде показания или да отговори на конкретни въпроси, след като е бил уведомен за последиците от това, и съдът счита за неоснователни аргументите му за отказа да отговаря, той може да му наложи парична глоба в размер от 500 до 10 000 хърватски куни; ако свидетелят продължава да отказва да даде показания, съдът може да го задържи под стража. Свидетелят се задържа, докато не се съгласи да даде показания или докато показанията му вече не са необходими, но за не повече от един месец.

Ако впоследствие свидетелят даде обяснение за своето отсъствие, съдът отменя решението си за глобата и може да освободи свидетеля от пълно или частично заплащане на разноските. Съдът може също така да отмени решението си за глоба, ако впоследствие свидетелят се съгласи да даде показания.

2.11 Има ли категории лица, от които не може да бъдат снети показания?

За информация относно освобождаването от общото задължение да се свидетелства по отношение на държавни или военни тайни, т.е. относно правото на лицата, извършващи специфични дейности, да откажат да дадат показания и правото им да откажат да отговорят на конкретни въпроси, вж. точка 2.9.

По правило в качеството на свидетели могат да бъдат изслушвани само лицата, които са в състояние да предоставят информация относно доказваните факти, като съдът решава за всеки отделен случай дали дадено лице може да свидетелства.

Страните по делото и техните законни представители не могат да бъдат изслушвани в качеството на свидетели, докато упълномощените представители на страните могат да бъдат изслушвани като свидетели.

2.12 Каква е ролята на съдията и страните при разпита на свидетел? При какви обстоятелства свидетел може да бъде разпитан чрез използването на видеоконферентна връзка или други технически средства?

Всеки свидетел трябва да бъде разпитан отделно, без да присъстват свидетелите, които ще бъдат изслушани впоследствие. Свидетелят е задължен да даде устни показания.

Най-напред на свидетеля се напомня, че е задължен да казва истината и че не трябва да пропуска нищо. След това той бива предупреден за последиците от лъжесвидетелстване.

След това от него се иска да посочи своето име, фамилия, личен идентификационен номер, името на своя баща, професия, адрес, място на раждане, възраст и отношения със страната по делото.

След тези общи въпроси от свидетеля се иска да изложи всичко, което знае за фактите, за които трябва да свидетелства, след което могат да му бъдат задавани въпроси с цел проверка, допълване или поясняване на казаното от него. Не е позволено да се задават въпроси, в които вече се съдържа отговорът на въпроса.

На свидетелите винаги се задават въпроси относно начина, по който научили фактите, за които свидетелстват.

При различие в показанията на свидетелите по отношение на важни факти, може да се извърши очна ставка. При очната ставка свидетелите се разпитват поотделно за всяко обстоятелство, по което има различие, и отговорите им се записват в протокола.

Република Хърватия няма специални разпоредби относно събирането на доказателства чрез видеоконферентна връзка. Въпреки това разпоредбите на членове 126а—126с от ГПЗ представляват основа за такъв начин на изслушване, т.е. на съдебното заседание може да бъде направен звукозапис. Решението да се направи запис се постановява от съда по негова инициатива или по искане на някоя от страните. Начинът на съхранение и предаване на звукозаписи, техническото състояние и начинът на записване се уреждат от процедурния правилник на съда.

3 Преценка на доказателствата

3.1 Набавянето на доказателства по незаконосъобразен начин от страна по делото ограничава ли съда да ги вземе предвид при постановяването на решение?

ГПЗ не съдържа специални разпоредби относно доказателства, които не са събрани по допустимия от закона начин. Правно основание в това отношение обаче е включено в член 29 от Конституцията на Република Хърватия (*Ustav Republike Hrvatske*) (NN № 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14), който гласи, че доказателства, които не са събрани по допустимия от закона начин, не могат да се използват в съдебното производство.

Съгласно ГПЗ съдът не трябва да взема под внимание действията на страните, които противоречат на императивните норми и на обществения морал.

3.2 Показанията на страна по делото смятат ли се за доказателство?

Страните по делото не могат да бъдат изслушвани като свидетели; в ГПЗ обаче се предвижда изслушване на обясненията на страните като едно от доказателствените средства при липсата на други приведени доказателства или ако съдът счита, че това е необходимо за установяване на важни факти, независимо от представените други доказателства.

Освен ако не е посочено друго, при изслушване на страните се прилагат разпоредбите на ГПЗ относно събирането на доказателства от свидетели.

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Последна актуализация: 12/11/2020